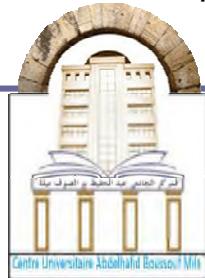

Ô Ô Ô Ô Ô
République Algérienne Démocratique et Populaire
Ô Ô Ô Ô
Ministère de l'Enseignement Supérieur et de la Recherche Scientifique
المركز الجامعي عبد الحفيظ بوالصوف بمبيلة

..... المرجع:

معهد الآداب واللغات
قسم اللغة والأدب العربي

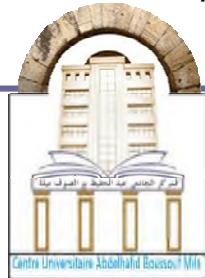
مذكرة معدة استكمالاً لمتطلبات نيل شهادة الماستر
الشعبة: دراسات أدبية
تخصص: أدب عربي قديم .

إشراف الأستاذ:
- عبد الحفيظ بوريو

إعداد الطالبتين:
- مريم حميدة
- حسيبة معالجي

السنة الجامعية: 2018/2017

Ô Ô Ô Ô Ô
République Algérienne Démocratique et Populaire
Ô Ô Ô Ô
Ministère de l'Enseignement Supérieur et de la Recherche Scientifique
المركز الجامعي عبد الحفيظ بوالصوف بميلة

..... المرجع:

معهد الآداب واللغات
قسم اللغة والأدب العربي

مذكرة معدة استكمالاً لمتطلبات نيل شهادة الماستر
الشعبة: دراسات أدبية
تخصص: أدب عربي قديم .

لجنة المناقشة

٠٠٠	:
رئيسا	( )
مناقشة	الأستاذ(ة): إبراهيم لقان

السنة الجامعية: 2018/2017

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
اللّٰهُمَّ اسْمُعْنِي

وَبِهِ نَسْتَعِين

شکر و تقدیر

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

"من أدى إليكم معرفة فكافأته، فإن لم تجدوا فادعوا له حتى تروا أنكم
كافأتموه"

نحمد الله عزوجل ونشكره لأنه رزقنا من العلم ما لم نكن نعلم وأعطانا من
القدرة والقدرة ما نحتاجه للوصول إلى هذا المستوى وإتمام عملنا المتواضع وما
التوفيق إلا من عند الله.

كما نتقدم بخالص الشكر والامتنان إلى الذي لم يدخل علينا بما جادت به
قربيته، وأفادنا من بحر علمه، ومن وقته وبجده أستاذنا المشرف "عبد
الحفيظ بوريو"

كما نتقدم بشكرنا إلى كل من كان عونا لنا في بحثنا ومن ساهم في إخراجه في
هذه الصورة.

والشكر موصول أيضا إلى كل أستاذة معهد الآداب واللغات بالمركز الجامعي
عبد الحفيظ بوصوف - ميلة-، وإلى كل من كان سندا لنا في بحثنا

ôôôô ô ô

Ü Ü

Ü Ü

Ü

Ü

Ü

1

1

Ü

Ü

Ü

Ü

Ü

Ü Ü

Ü

Ü Ü

Ü

Ü

Ø

Ü

Ü

Ü

Ü

:Ø · ØÔÔ

:Ø

ÜÜÜÜÜ

Ø Ø

Ü

Ü

:Ø

Ü

Ü

Ü

Ü

ÜÜÜÜÜ

Ø Ø

( )

Ó

1"

Ù

Ù

Ù

Ù

( ) Ó

( ) Ù ( )

2"( ) ( )

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

3"

337 1999

1

2

19 1994 | 1

131

3

ÜÜÜÜÜ

Ø Ø

) "

(

) : Ù

( )

(

Ù

Ù

1

Ù

Ù

Ù

: ( )

Ù

*

*

*

Ù

*

Ù

Ù

*

*

*

ÜÜÜÜÜ

Ø Ø

*

U

*

U

:

-

.....

U U

U

U

1

U

U

U

U

U

3

U

U

18

1

1992/1413 1

2

.11

.64

3

ÜÜÜÜÜÜ

Ø Ø

1"Ù : -1

2 " : -2

Ù " : -3

^{3"}Ù

Ù "Ø -4

4"Ù : -

5"Ù " : -5

6"Ù : -

: -1

7"Ù " : -

Ù : -

8 : -

2 , 1974 , : -1

.45

.146 : -2

.70 : -3

.201 : -4

.120 : -5

.11 : -6

Ù : -7

www.micviture.gov.ma/index.03/02/2018.14;24

.135 : -8

ÜÜÜÜÜ

Ø Ø

-1

Ù

-2

-3

( )

( )

-4

-5

:

-2

Ù

Ù

1

Ô

Ô

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù Ù

Ù

ÜÜÜÜÜÜ

Ø Ø

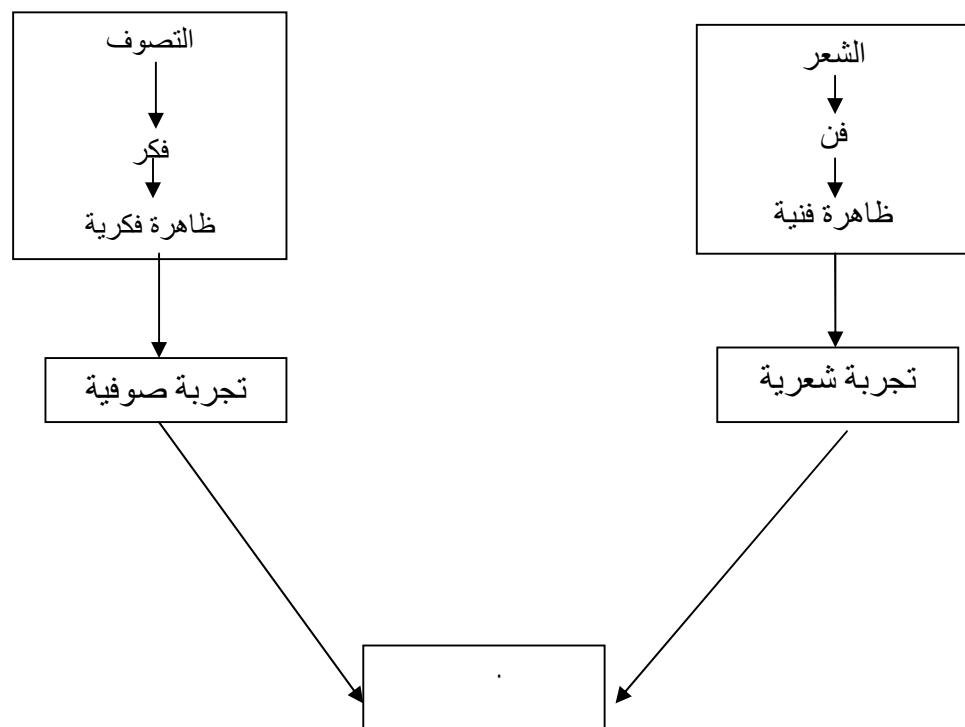
Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

ÜÜÜÜÜÜ

Ø Ø

*

1

Ù

Ù

Ù

Ù

Ô

Ô Ø

Ô

Ø

2 Ô

Ô

Ù

Ù

3

Ø

Ø

4

.180-176

1

.50

2

.286 .2 Ù

Ù 3

.58

4

ÜÜÜÜÜ

Ø Ø

1"

Ü

Ü

Ü

Ü

Ü

Ø

2

Ø

Ü

Ü

*

)

*

)

*

)

*

(

*

.316

Ü 1

.56

Ü 2

ÜÜÜÜÜÜ

Ø Ø

Ü

" ( ) "

Ü

: Ü

1"

2"

3"

Ü

Ü

Ü

.356 .05 - 1

.398 , 1983 , - 2

.136 - 3

ÜÜÜÜÜÜ

Ø Ø

Ü

Ü

1

Ü

2

Ü

Ü

3

Ü Ü

4

157

1

2

.545 1 2003/1464 1

356 1981 1

140

3

4

ÜÜÜÜÜ

Ø Ø

Ù

Ù

Ù

1#

Ù

:²

Ù Ù

Ô ..... Ô

Ù

Ù

Ù

3#

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

ÜÜÜÜÜ

Ø Ø

Ù

Ù Ù

Ù

Ù

" -1

¹Ù

Ù

" -2

²Ù

Ù

" -3

³Ù

Ù

-4

Ù

Ù

Ù

Ô

Ø

Ø Ø Ø

...

Ø

.182

1

.185

2

3

ÜÜÜÜÜ

Ø Ø

1

Ù

Ù

-5

:Ù

-6

Ù

-7

-8

:( )

/1

2

Ù

Ù

Ù

.05 1987/1407 j2

1

.109

2

ÜÜÜÜÜÜ

Ø Ø

i¹

(210) U

:U

ôôô .....

ôô .....

ô .....

Ø ôô .....

:( ) -2

U

:² U U

U

o o

Ø

Ø ôô .....

ôôô .....

o .....

-3

U

U U

U

159 1979

42

1

2

ÜÜÜÜÜÜ

Ø Ø

1

Ù

:Ù

Ù

Ù

Ø

Ô

Ø

2 ä

:Ù

3

ôô

Ù

Ù Ù

:⁴Ù

Ø

Ø

Ø Ô

ôô

ôô

Ô

Ø

øôôô

ôô Ø

øôôôôôô

.07

[

]

1

1990 / 1410 | 1

2

.156

.128

3

.174

4

ÜÜÜÜÜ

Ø Ø

-4

Ù

1#

Ù

Ù

.2

Ù

Ô

( )

3

Ù

ÔÔ

-5

*

4#

.199

1

2

.60

3

4

.27

ÜÜÜÜÜ

· Ø · Ø

٦

८

•Ù

1

•Ù

· Ø

•

2

.3

1

1

" · Ø *

二

• 4

1

5

.29

1

39-38

2

1

3

•

4

ÜÜÜÜÜ

Ø Ø

Ù

1

Ô

Ù

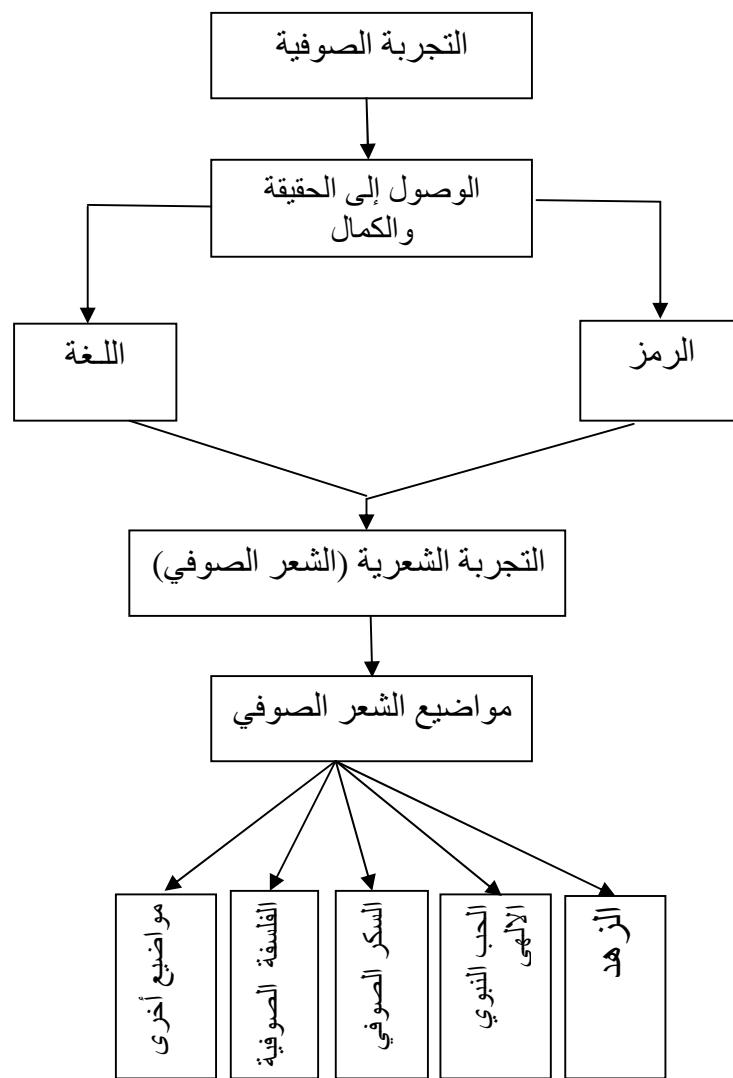
Ø

Ù

2

Ø

.174 1
.37 2

:

• Ø

• • • •

:Ø

-1

-2

-3

-4

:

-1

( )

-2

-3

( )

-4

-5

-6

:

Ø

Ù

Ù

Ù Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ø

:Ø

Ù

Ù

Ù

Ù

1

Ø

Ø

Ø

2

Ù

[ ]

3Ù

Ø Ø Ø

Ù

.550

.39

1

2

3

Ø

1

Ù

[ ]

" i([ ])"

( )

2

Ù

3

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

-1

-2

-3

-4

.39

1

.275

2

10

Ù

3

.445 2014

Ø

-1

Ù

Ù

Ù

Ù

(

)

:¹

Ù

Ù

Ø

Ø

2

:³

Ù

)

(

:⁴

Ù

Ø

5

:⁶

Ù

.28

1

.201

2

.41

3

.48

4

.276

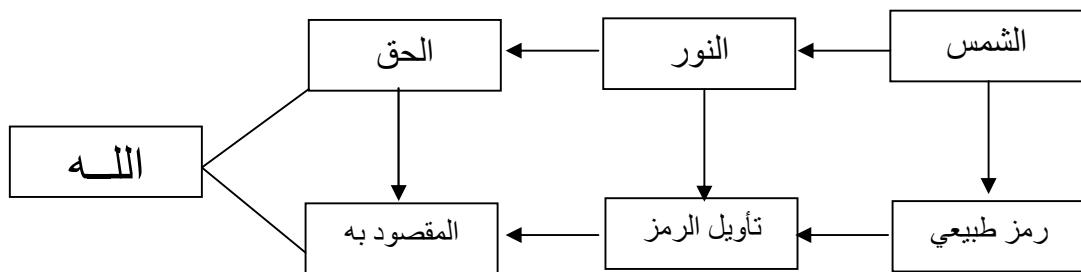
1987 | 1

.40

5

6

١

٢

Ù

[56/]

å å å

Ù

å Ù

å

Ù

[6/]

åÙ

å å

å

Ù

Ù

[12/]

3

Ù

Ø

.257

1

.40

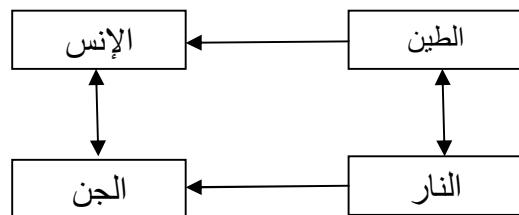
2

.48

3

Ø

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

-2

Ù

Ù

:¹Ù

Ø

:Ù

Ù

Ù

Ù

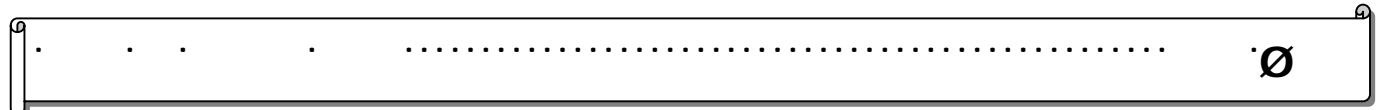
:²Ù

Ù

.60

.327

Ù - 2

∅

1

Ù

∅

∅

Ù

Ù

Ù

Ù

2"

Ù

3"

Ù

Ù

( )

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

4

Ù

∅

Ù

5"

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

.42

1

.131

2

.141

3

.48

4

.278

5

Ø

:¹Ù

Ø

Ø

Ù

:²

Ù

Ø

:³

Ù

Ù

Ù

( )

Ù

Ù

...Ù

-3

Ù

Ù

Ù

.27-26

1

.59

2

.51

3

Ø

:¹

Ù

Ø

Ù

:²

Ù

Ù

Ù Ù

ö

ää

ä

: Ù

œô

ää

c

[12/]

äö

ä

ä ä ô

الحالة المشتركة

الصوفي

الغيبة والبعث من جديد

فتية الكهف

:³Ù

ö åô

ö

:

:⁴

å ø

ä

ö

ø

å

äö

ä

ø

ø äö

ö

:

ø

å

äö

ä

ø

[143/] ç ø ää å ö

.35

:¹

.222

:²

.43

:³

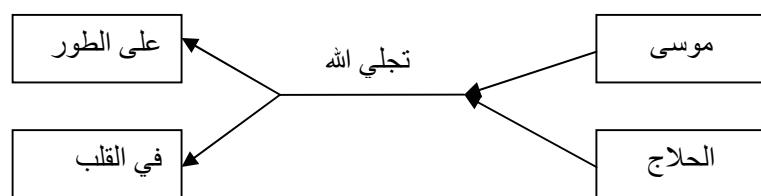
.238

:⁴

Ø

Ù Ù Ù

Ù 1

:2Ù

:3Ù

Ø Ø

Ù

4Ù ( )

:5Ù

Ù

.238 1

.70 2

.49 3

.282 4

.43 5

Ø

-4

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

2

U

Ø

Ø

1

Ø

U

U

.51

1

U

.65

2

Ø

:¹ Ù

Ù :² Ù Ù

:³ Ù

Ù :⁴ Ù

Ø Ø

Ù

Ù Ù Ù Ù

5

Ø

.54	1
.299	2
.69	3
	4
.62	5

Ø

Ù

.2

Ù

.1

Ù Ù Ù [ ]

.4

.. 3

Ù

Ù

*

*

*

Ù

Ù

Ù

.146

1

.46

2

.264

Ù

3

.70

4

Ø

-1

U

1

2

U

U

:³U

Ø

:⁴U

.39

1

.60

2

U

.54

3

.61

4

Ø

: ( ) -2

1

U

Ø

" U

2" U

-3

U

U

U

3"

" U

4"

U

5U

43-42 1

.236 2

.28 1960 3

.29 4

.53 5

Ø

Ù

:1 Ù

ã

ã

:2 Ù

*

Ù

:4

Ù

:3

Ù

Ø

ã

Ù

:5 Ù

æ

æ

ø

.53

:1

.58

:2

*

.146

:3

.41

:4

.27-26

:5

Ø

Ø

ø ø

ø

ø

Ø

Ø

ôôô

Ø

ä

ø ø

ä

æ

1

ü

:²Ü

â

Ø

ø

Ø

:¹Ù

:³Ù :²

Ô

ã

:⁴Ù

Ù

Ù

Ù

5

Ù

حب العبد لله
حب الله للعبد

.51

1

.150

2

.68

3

.65

4

.151-150

5

Ø

: ( )

-4

Ù

:¹ Ù ...Ù

Ø

Ù

:² Ù

Ø

:³Ù

Ø

Ø Ø

Ù

:⁴Ù

Ø Ø

Ø

ÔÔÔ

ÔÔ

.48	1
.42	2
.62	3
.43	4

Ø

-5

)

(

:1 Ù

ôô

å Ø

ã

ã

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

:2

Ø

Ø Ø

ôôô

Ù

Ù

3

Ù

:4Ù

Ø

.49

1

.60

2

.228

3

.30

4

Ø

:²Ù

Ù

:¹Ù

Ù

Ù

:³Ù

Ù

:⁴Ù

:⁵Ù

:⁶Ù

( )

( )

Ù

:⁷Ù

:⁸Ù

Ø

Ø

Ø

.133 1994 / 1414 1

.57

.189

1

2

Ù 3

.189

4

.68

5

.72

6

.229

7

.69

8

ø

:1

â â â â

â â ä

â â ä

Ù Ù

Ù

ø

:2Ù

Ù

ø

:3Ù

:4Ù

ä

.69	.	.	.	.	-	1
.56	.	.	.	.	-	2
.70	.	.	.	.	-	3
	.	.	.	.	-	4
	.	.	.	.	-	

ø

1

ä

1

ø

â

-6

: -
: 2

U

ø

ø

U

: -
: 4

U

: 5
U

ø

.71	.	..	.	..	1
.26	,	..	,	..	2
.76	,	..	,	..	3
.61	,	..	,	..	4
.29	,	..	,	..	5

Ø

1

U

U

U

U

:²U

U

:³

U

Ø

Ø

:⁴U

ä

1

Ø

â

.107

1

.65

2

.59

3

.70

4

.71

5

Ø

1"

2

Ù

ä

â[

].....

3

Ù

Ù

( )

Ù

Ù

"|[52/

] 4

ã

ö

ä

å

ô

å

:

Ù

( )

5"

Ù

*

*

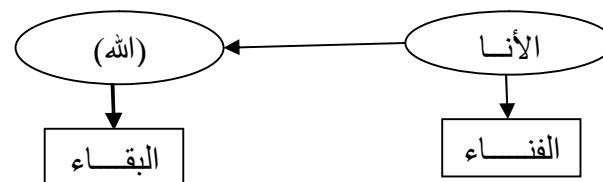
*

*

*

( )

*

.110

1

.56

2

.57

3

.52

4

.108

5

Ø

U

-1

(..... U .....) : ➤
(..... .....) : ➤
(..... U .....) : ➤
(..... .....) : ➤

U -2

.....	.....
.....	.....
..... U	.....
.....	.....

-3

ÔÔÔÔÔ

U

U

-1

U

U

U

-2

U

U

*

*

U

-3

*

-4

*

U

*

U

U

....

-5

*

*

-6

( )

-7

.( ) : *
. ( ) : *
. ( ) : *

ÔÔÔÔ

ÔÔÔÔ

Ù

( )

Ù Ù Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

Ù

:

*

*

*

*

Résumé :

La présente étude a traité dans son ensemble des plus importantes manifestations du soufisme dans recueil de poésies de Hallaj. Cette manifestation a émergé clairement à travers le langage et son utilisation du symbole et la diversité de ses thèmes. Cette étude porte également sur les thèmes de la poésie soufie, l'étendue de sa manifestation dans le recueil de poésies en termes de sa pensée soufie, les situations qu'il a vécues, et à travers l'ego présent en abondance dans sa poésie, et qui exprime une expérience soufie particulière.

Mots-clés :

*Soufisme

*les symboles soufis

*les thèmes soufis

*recueil de poésies de Hallaj.

Ô

oo	
	: 576
	: 558
	: 188
U	: 539
	U : 130
U	: 323
	U : 378
	"oo"
	: 717
	: 376
	: 510

	: 608	
	: 1883	
U	: 1927	U

ÔÔ

( )

/1

U

.1

1993 i1

U .2

2001/ 1421 i1

.3

.3 1990 i4

1 .4

.09 2007

.5

1974 .2

.6

.7

.8

1421 i1 U

2001

/2

( ) :

.1

1999 i1

.2

3

.3

.4

2008 / 1429 i1

.5

.6

2008 / 1429 i2

.7

2016

.8

1983 i1

.9

2

.10

1998 / 1419

.11

1994 i1

.12

1981 i1

.13

2013

.14

U

.15

1979

U

.16

1993 / 1413 i1

.17

2004

.18
1990/ 1410 |1
2 |U .19
.20
1984 |1 .21
1 |U .22
1998 .23
2003/ 1464 |1 |1 .24
1980 .25
1983 |U .26
2006 |1436 |3 .27
1960 .28
1994/1414 |1 .29
1999 .30
1416 |2 |U .31
1996 : 88 /3
.1
1987 |1

U .2
1992/ 1413 i1
2 .3
1987/ 1407
: Ø Ø /4
364 .1
U .2
.2014 i10 .3
6 U .4
Ø Ø /5
U .1
.2015
: Ø Ø /6
hakika , ahla montada. Com .2
WWW.miculture.gov.m/ index .3

ÔÔ

.

Ô ÔÔ

oooooooooooooo

âœœ ô ø •

5..... : -1

6..... :

8..... :

10..... -2

11..... -3

:ø ø •

18..... :ø -

22..... -

25..... -

29..... :

29..... -

32..... -

33..... :

: ø -

42..... :ø -

44..... -1

46..... -2

48..... -3

51..... -4

54..... :

54..... -1

55..... ( ) -2

55..... -3

59..... ( ) -4

60.....	-5
63.....	-6
64.....	-
68.....	•
71.....	•
74.....	•
77.....	•
81.....	•